

SLOVENSKI

Direktor: Rudi Anuška - Odgovorni urednik: Sergej Vošnjak - Tiska uskarina: Slovenskega poročevalca - Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 5, telefon 55-22 do 55-26 - Uprava: Ljubljana, Copova ul. 50/III, telefon 45-75 in 46-21 - Oglasi: Ljubljana, Kardeljeva ulica 3, telefon 33-36 za ljubljanske naročnike 24-63 za zunanje 33-32 - Poštni predal 29 - Tek. račun NB 601-50321-6 - Mesečna naročnina 140 din

Poročevalec

Intervju maršala Tita z dopisnikom „New York Timesa“

Jugoslavija nima nobenih drugih namer, razen najožjega sodelovanja z vsemi naprednimi gibanji

Agencija Tanjug je bila pooblaščen, v celoti objaviti besedilo intervjuja med maršalom Titom in dopisnikom „New York Timesa“ Leonom Sulzbergerjem in g. Handlerjem, ker so bili posamezni deli tega intervjuja samovoljno objavljeni in razlagani v delu tujega, zlasti pa italijanskega tiska. Maršal Tito je sprejel ameriškega novinarka 10. nov. in se zadržal z njima v daljšem razgovoru.

G. Sulzberger: »Postaviti bi vam želel nekaj vprašanj s področja mednarodne politike. Jugoslavija in njeni državniki so vedno izjavljali, da favorizirajo kolektivno varnost v sklopu Združenih narodov. Zakaj potem Jugoslavija ne bi hotela poslati na Korejo svojo simbolično enoto?«

Maršal Tito: »Točno je, da smo za kolektivno varnost. Toda v korejskem primeru nismo za takšno simboliko, ker bi nam to zaradi specifičnega položaja naše domovine več škodovalo, kakor pa bi takšna pomoč koristila, še zlasti zato, ker ni niti ena država v Evropi tako neposredno ogrožena, kakor je naša.«

G. Sulzberger: »Da, toda Turčija ima svoje simbolične vojaške sile na Koreji, čeprav ima dve meji nasproti Sovjetski zvezi - mejo z Bolgarijo in s Sovjetsko zvezo.«

Maršal Tito: »Turčija vendarle ni tako ogrožena, kakor smo mi, Turčija je kapitalistična država. Turčija ni ogrožena samo zato, ker je kapitalistična država, ker je Rusiji vseeno, kakšna je katera država. Ogrožena je enostavno zaradi svojega ozemlja, ker so Rusi zavzeli glade te države določene strateške položaje. V našem primeru je razen nevarnosti teritorialnega osvajanja tudi ideološki in politični boj, boj za mišljenje tistih ljudi, ki so se pod vplivom Sovjetske zveze ali pa njihovo in se ne znajdejo. Nevarnost je tukaj dvostranska, pa tudi odgovornost pred naprednimi svetovi.«

G. Sulzberger: »Vl v Kardelj sta često poudarjala, da je nadaljevanje korejske vojne slaba stvar, ker omogoča Sovjetski zvezi, da združijo Kitajsko pod svojim okriljem. Ali imate kakšen predlog, da bi lahko končali vojno na Koreji?«

Maršal Tito: »Nimamo nobenega novega konkretnega predloga, ki bi bil stodostotno rešitev. Imamo predlog, ki je sposoben vzpostaviti status quo, omogočiti korejskemu ljudstvu, da s pomočjo Združenih narodov samo reši korejsko vprašanje, in zagotoviti, da ne bi prišlo do ponovne agresije, ko bi čete Združenih narodov odšle s Koreje.«

G. Sulzberger: »Toda ker je Kardelj v svojem govoru dejal, da korejska vojna omogoča Rusom držati Kitajce pod njihovo kontrolo, bi mogli dati kakšen konkreten predlog v zvezi s politiko do Kitajske?«

Maršal Tito: »Ze večkrat sem rekel, da je razširjevanje korejskega spopada z udeležbo Kitajcev rezultat določene nepravilne politike, ki so jo zahodne sile zavele do revolucionarne, komunistične Kitajske. Podpirale so Gangkajška in niso šle po poti sodelovanja z to državo. To je omogočilo Rusom, pognati Kitajsko v korejski spopad. Zaradi tega je danes težko po-

pravljajo razgovore in le-ti se bodo začeli, da bi videli, na kakšen način bodo te države v primeru agresije nasproti eni od njih organizirale obrambo. Drugič, pogovarjamo se o tem, kakšna bo vzajemna pomoč v primeru agresije, o raznih in drugih. Celotne tehnične priprave in določeni načrti se lahko določijo tudi ustno, ko se enkrat ustno razbistri med nami vprašanje, kaj bomo storili mi, a kaj bodo storili oni. Tedaj ni daleč in težavno, da to tudi podpišemo, če bo agresija pred vrati. Vse drugo bomo mi skoncili prej. Tukaj bi hotel dodati, ko se govori o tem, zakaj mi pisemno ne paktiramo, da tušina gleda na to malo nestročno. Treba je vedeti, da pred tem med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo ni bilo tesnega stika in da smo mi v kratki dobi napravili velik napredek, ker smo vzpostavili prijateljske zveze v gospodarskem in kulturnem pogledu. Najprej se sklene prijateljstvo in sodelovanje na gospodarskem in kulturnem področju, kakor tudi politično sodelovanje, potem pa se store vsi drugi ukrepi, ki so potrebni za varnost države. To ne gre tako hitro in je treba nekaj časa, da se to spravi v sklad. - Menim, da po tretji fazi razgovorov strateškega značaja in o organizaciji varnosti pridejo na vrsto podrobnosti in vprašanja taktike. O tem sem že prej govoril, pa nisem dovolj obrazložil. Naposled je nas na Balkanu je najvažnejše, da storimo vse, da se ohrani mir. Menimo, da se lahko ohrani mir le na ta način, če napravimo tu obrambo proti napadu.«

G. Sulzberger: »Spominjam se 1939. leta, Ali ni tedaj načelnik štaba Jugoslavije pozval grškega vojnega atašeya in predlagal, naj Grčija in Jugoslavija začne pogajanja ter sprejmeta ustne obveznosti? Toda Grki so predlagali, da bi bilo bolje, naj bi sprejeli določene pisemne obveznosti. Pozneje, ko je prišlo do agresije, pa ni bilo sodelovanja med Jugoslavijo in Grčijo.«

Maršal Tito: »Razumljivo je, da podpiram tisto, kar je rekel Kardelj. To je naša linija. Mi danes ne paktiramo zato, ker mislimo, da lahko storimo vse, kar je potrebno za varnost naše domovine. Kardelj je pri tem mislil na tak primer, ko je agresor pred vrati. Razumljivo je, tedaj je treba izjemoma skleniti tudi pisemne obveznosti, tedaj je treba potrditi tisto, kar je že storjeno.«

G. Sulzberger: »Kakšne obveznosti pa lahko prevzamemo ustno - to mi ni jasno?«

Maršal Tito: »Nam je ustna obveznost prav toliko vredna kakor pisemna. Se celo več. Menimo, da v primeru, če so interesi držav, ki sklepajo določene sporazume, identični - kot je to v primeru Jugoslavije, Turčije in Grčije, ko neposredno vsem proti določena nevarnost - potem posebne pisemne obveznosti niso potrebne, ker bodo te države že tako izvršile vse, kar je potrebno. Ustna obveznost ima po našem mnenju prav tako veljavo kakor pisemna.«

G. Sulzberger: »Toda o kakšnih ustnih obveznostih je tukaj govor? Ali ste se obvezala, da bi se Jugoslavija v primeru napada na eno izmed teh držav borila proti agresorjem?«

Maršal Tito: »To je tisto, kar je poglavito. Zdej pri-

Mi smo proti določenim kombinacijam, ki lahko prispejo svetu namesto pomiritve, le poslabšanje odnosov. Da bi me napadeno ne razumeli, poudarjam, da sem to dejal le v zvezi z daljnjo prihodnostjo, ko bodo v svetu takšne razmere, da bi to imeli za normalno stvar, ko bo normalno, da ima vsak narod pravico določiti svoje usode, določiti, če hoče živeti skupaj z drugimi narodi ali pa zase.«

Sulzberger: »Vi veste, da je Grčija v formalnem smislu vedno zahtevala tisti del, ki ga imenujejo Severni Epir. Albanci pa južno Albanijo. Zdej pa, ko se Grčija razgovarja z Jugoslavijo, ali ima Jugoslavija kakšno stališče do tega vprašanja?«

Maršal Tito: »To je prav tisto, o čemer sem malo prej govoril, ko sem poudaril, da mi ne bi sprejeli Albanije ali Bolgarije vse dole, dokler bi obstajali določeni elementi nezazumevanja, ki bi kajili odnose med državami in ne bili vojna žarišča.«

Sulzberger: »Ali to pomeni, da nima Jugoslavija nobenega uradnega stališča do grške zahteve?«

Maršal Tito: »Tu nimamo niti kakršnega stališča. Naše čvrsto stališče je, da Albanija mora biti neodvisna, da je Albanija takšna, kakršna je, sposobna za življenje, če bi bila neodvisna. Razumljivo, da danes ni neodvisna.«

Sulzberger: »Ali imate kakšne informacije o glasovih, ki se širijo, da ustvarja SZ v Albaniji močno bazo za podmornice?«

Maršal Tito: »Močna baza je relativen pojem, da pa jih ostvarjajo, je jasno. Kar se tiče podmorniških baz, ne more nihče dejati: ne - lahko bi bolje rekli: da; toda o tem nimamo konkretnih podatkov.«

Sulzberger: »Informirano skuša že pet let zrušiti vas in vašo vladno. Ali ste v zadnjem času odkrili kakšno zaroto, s katero bi se lahko pramo Neškoviću in Djuriću povezal z to informacijsko dejavnostjo?«

Maršal Tito: »Pri nas se nismo odkrili nobene zarote. Gre le za posameznike, ki so zaradi strahu pred SZ ali iz starih navad sodili, da je Stalin bolj pameten kot mi in da mi nimamo prav. Bili so le taki posamezni informiranci, toda nevarnosti za družbeni sistem ni bilo.«

Meč Djurićem in Neškovićem moramo razlikovati. Nešković je bil kolebljiv do vprašanja informirajo. Djurić pa je bil duševno neuranovnešen, padel je od časa do časa v živčni razkol. Za njega Jugoslavija?«

Maršal Tito: »Med Evropo in Azijo ni nikakršne razlike. Svet je zdaj tako majhen in povezan, da se sleherna agresija vsepovsod kaže.«

Sulzberger: »Zeleli bi vedeti, pri tem mislim na daljno bodočnost, če bi hotela Jugoslavija razširiti svojo federacijo ter v njo vključiti Bolgarijo in Albanijo, kot se je to zamisljalo?«

Maršal Tito: »Jugoslavija ne misli vključiti nikogar, ker je to proti našim načelom. Če bi se hoteli v bodočnosti bolgarski narod sam vključiti v federacijo Jugoslavije, bi seveda mi to sprejeli. Mi bi to sprejeli v bodočnosti ne glede na to, če bi to komu bilo všeč ali ne, toda takšnega dejanja ne bi storili, če bi izjavljali, da imamo vojno razpoloženje, ali vojno žarišče, tembolj, ker to za nas ni važno. Za nas je važno prijateljsko sodelovanje s temi državami.«

govor izpad je lahko rezultat njegove bolezn, ali pa je neposredno napreden na provokacijo, ki jo je storil. Sedaj vsa zadevo raziskujemo. Možno je, da je vedoma to storil z izgovorom živčne neuravnovesnosti, da nam škoduje na kongresu.«

G. Sulzberger: »Imate kakšno informacijo o statusu ali pogojih, v katerih žive Markos, Slanski, Klementis ali Ana Pauker?«

Maršal Tito: »Nimamo ničesar. Vemo le, da so v zaporu, ne vemo pa, če se živijo. Kakšnih posebnih informacij nimamo.«

G. Sulzberger: »Ker sem pravkar prispel iz Pariza, me zanima, kako tolažite odstranitve Martyja in Tillona iz francoske KP ter zavlačevanje povratka Thoreza iz Moskve?«

Maršal Tito: »Težko mi je dati o tem mnenje. Za Martyja in Tillona vem, da ju je to doletelo zaradi tega, ker se nista strinjala z informbirojsko linijo glede dela francoske KP. Ne bi mogel povedati, zakaj se Thorez ni vrnil. Lahko bi navedel le svoje domneve. Morda Rusi mislijo, da je varneje, če komandira od zgoraj, kot pa da je v Franciji, ali pa da oni komandirajo po njem iz Moskve.«

G. Sulzberger: »Ali so kakšni dokazi, da Rusi nameravajo vključiti satelite v SZ in iz njih napraviti sovjetske republike v formalnem smislu?«

Maršal Tito: »Zdi se mi, da jih ni. To jim tudi ni treba, ker s tem ne bi ničesar izpremenili. Oni jih prav tako lahko izkoristijo, čeprav jih ne priključijo SZ. Priključitev bi bila napadno politično dejanje, ki bi na svetu poslabšalo že tako slab položaj. Ne verjamem, da bi Rusi to storili.«

G. Sulzberger: »Ali so v Bolgariji ruske čete?«

Maršal Tito: »Nekaj jih je. Večji kontingenti so v glavnem pri tehnični in letalstvu.«

G. Sulzberger: »Slišal sem, da se oborožitev satelitskih držav sedaj ne izboljšuje, ker Rusi vztrajajo, da bi sateliti plačali oboroževanje, toda oni so v hudih gospodarskih razmerah in ne morejo kupovati tankov in drugega orožja.«

Maršal Tito: »To ni točno. Rusi so že dali dovolj velike količine najmodernejšega tehničnega orožja. To najbolje vidimo, ko vsak dan preletava deset do petnajstkrat naše ozemlje razna letala tipa Mig. Romunija, Bolgarija in Madžarska so dobile ta letala. Romunija pa tudi tanke. V Madžarski so zgradili tovarno tankov, ki proizvajajo iste tipe, ki jih imajo Rusi. Vprašanje plačila tu ne pride (Nadaljevanje na 2. strani)

Med gosti VI. kongresa KPJ v Zagrebu so bili tudi Baruh Bulina (levo), ki je v NOB izgubila 3 sinove, 2 hčerki in zeta, advokat dr. Stamenković, ki je pred vojno zagovarjal in branil člane Partije na sodnih razpravah ter Bukumirovič Milica (desno), ki je v NOB izgubila sina, 2 hčerki in 2 bližnja sorodnika. Vsi trije so iz Beograda

Zdravstveno stanje predsednika gospodarskega sveta vlade FLRJ Borisa Kidriča

Beograd, 14. nov. Predsednik Gospodarskega sveta Boris Kidrič je dlje časa boleha za obolenjem hematopetskega sistema, zaradi česar je dobil večkrat transfuzijo krvi.

Bolnika negujejo in zdravijo prof. dr. Fran Bulić, dr. Velimir Majstorović in dr. Borisav Najdanović ob vsestranskem konzultiranju domačih strokovnjakov in institutov.

Včeraj 13. t. m. se je njegovo zdravstveno stanje nenadoma poslabšalo.

Danes 14. t. m. ob 12 uri je bilo stanje še vedno težko. Beograd, 14. nov. ob 19. uri. Zdravniški konzilij sporoča: Zdravstveno stanje predsednika Gospodarskega sveta tov. Borisa Kidriča je bilo ob 18. uri še vedno kritično. Puls 130, temperatura 38,1, krvni pritisk 50/20, motnje senzorija.

Clani konzilija: Akademik prof. dr. Božidar Lavrić, prof. dr. M. Kostić, prof. dr. B. Kosanović, prof. generalni major dr. R. Jovanović, prof. dr. R. Barović, prof. dr. Bulić, polkovnik docent dr. I. Papo.

Beograd 14. novembra 1952.

Seja predsedstva Ljudske fronte Jugoslavije

Beograd, 14. nov. V ponedeljek 17. novembra se bo v Beogradu sešla predsedstvo zveznega odbora Ljudske fronte Jugoslavije. Na sestanku bodo sprejeli sklep o sklicanju plenarnega sestanka, na katerem bodo preučevali spremembe v Ljudski fronti, ki so jih predlagali na VI. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije.

Znano je, da je kongresna resolucija glede Ljudske fronte ugotovila, da so dozoreli vsi pogoji, da se Ljudska fronta spremeni v enotno in aktivno množično politično organizacijo zavednih borcev za socializem, v Socialistično zvezo delovnega ljudstva Jugoslavije. Uresničitev tega sklepa zahteva, da dobi Ljudska fronta oziroma Socialistična zveza delovnih ljudi Jugoslavije tudi ustrezajoči novi statut in program.

Francoska križarka bo priplula v naše vode

Beograd, 14. nov. Iz ministrstva za narodno obrambo se je zvedelo, da bo priplula ob 21. do 25. novembra v naše vode »Grijatelj« priateljski obisk križarka »Georges Leygues« pod poveljstvom poveljnika francoskega sredozemskega ladjevja admirala Salala.

Italijanska fašista sta hotela ugrabiti našega graničarja

Trst, 14. nov. Dopisnik tržaškega »Primorskega dnevnika« se je med delavci v Trzinju poznanim za italijanska fašistična provokatorja Milacija in Patessija, ki sta 4. novembra pri Gorici s provokatorskimi nameni prestopila našo mejo in katerih slike skupno s slikami pri njihju zaplenjenega fašističnega propagandnega materiala je objavil tudi naš list. Po informacijah, ki jih je dopisnik dobil, je eden od njih - sumljen tudi, da je bil 27. septembra lanskega leta udeležen pri bombnem napadu na sedež angloameriške vojaške uprave v Trstu. Med tržškimi delavci sta oba zelo osvožena prav zaradi njunega sodelovanja pri vseh fašističnih akcijah. Delavci so tudi izjavili, da sta bila oba najeta provokatorja na čelu skupine, ki je odšla 4. novembra izzivat na našo mejo, ter da sta izjavljala, da bosta ulovila jugoslovskega graničarja in ga poslala v darilo De Gasperiju. Italijanski iredentistični tisk in seveda tudi kominformovski p. ju sedaj skušata prikazati kot »žrtvi titovskih aktivistov«.

Novčenje za italijansko vojsko v Trstu

Trst, 14. nov. (Tanjug): Zadnje dni so se v iredentističnih tržških časopisih ponovno objavili oglasi, v katerih pozivajo

Sprejem pri maršalu Titu

Beograd, 14. nov. Predsednik vlade FLRJ maršal Josip Tito je sprejel včeraj ob 19. uri jugoslovskega diplomatske predstavnike v tujini, ki so ob kongresu Zveze komunistov Jugoslavije prispeli v domovino kot delegati ali gosti, in jim privedli večerjo.

Predavanje Moše Pijada v Nišu

Niš, 14. novembra. Član izvršnega odbora centralnega komiteja ZKJ Moša Pijada je govoril včeraj v Domu JLA v Nišu pred približno 2000 komunisti niške oblasti. Predavanje so poslušali tajniki in člani vseh okrajnih in mestnih odborov niške oblasti. V svojem predavanju je poudaril zgodovinski pomen VI. kongresa za nadaljnji razvoj Zveze komunistov Jugoslavije in za socializem v naši državi. Poudaril je, da ima referat tovariša Tita velik pomen za zunanjo politiko naše države, potem pa je govoril o liku jugoslovskega komunistu in odnosu med Zvezo komunistov Jugoslavije in Socialistično zvezo delovnega ljudstva Jugoslavije. Tovaršiu Pijadu so po predavanju izročili darila delovnih kolektivov železniške delavnice »Stanko Paunović« in tobačne tovarne v Nišu.

Odhod Popovića v ZDA

Beograd 14. nov. (Tanjug). Veleposlanik FLRJ v Washingtonu Vladimir Popović je včeraj odpotoval z letalom iz Beograda v ZDA, kjer bo kot jugoslovski delegat sodeloval na VII. zasedanju Generalne skupščine OZN. Vladimir Popović je sodeloval kot delegat na VI. kongresu ZKJ, po kongresu pa na posvetovanju jugoslovskih diplomatskih predstavnikov v zunanjem ministrstvu FLRJ, ki je bilo včeraj končano.

Plenum Zveze zdravniških društev Jugoslavije

Beograd, 14. nov. Enajsti plenum Zveze zdravniških društev Jugoslavije, ki bo v Beogradu 1. in 16. novembra, ima poseben pomen za nadaljnje delo zdravniških društev v naši državi. Zdravniška društva so doslej obravnavala predvsem znanstveno problematiko in delala za strokovno izpopolnjevanje svojih članov. Plenum to prouči razširitev dejavnosti društev, da bi le-ta v kar največji meri sodelovala pri reševanju družbeno-političnih vprašanj v zvezi z zboljšanjem ljudskega zdravja in napredkom naše zdravstvene službe sploh.

Snoči je Slovenska filharmonija v Ljubljani prirredila v okviru svojega festivala otvorilni simfonični koncert. Dirigent Samo Hubad je pripravil Haydnovo Oxfordsko simfonijo, Bachov koncert za dve violini in orkester, Krekovo Simfonijo in Kozimovo naša vrhunska violinska virtuoza Jelka Stanić - Krekova in Igor Ozim. Odlične storitve vseh sodelujočih so koncertu pripomogle do pomena lepe kulturne slovesnosti. - Na sliki: Jelka Stanić - Krekova, Samo Hubad in Igor Ozim

ZASEDANJE GENERALNE SKUPSCINE ZDRUŽENIH NARODOV

Volja ljudstva je na prvem mestu

New York 14. nov. (AFP, Reuter). Na večerajnji plenarni seji so brez razprave vzeli na dnevni red izločitev novega generalnega tajnika OZN.

Sovjetski predstavnik je v proračunskem in upravnem odboru Generalne skupščine izjavil, da ZSSR, Bela Rusija, Ukrajina in Poljska ne bodo zvišale svojega prispevka k proračunu OZN, ker so te države oškodovane zaradi trgovinske politike ZDA.

Sovjetski predstavnik je v proračunskem in upravnem odboru Generalne skupščine izjavil, da ZSSR, Bela Rusija, Ukrajina in Poljska ne bodo zvišale svojega prispevka k proračunu OZN, ker so te države oškodovane zaradi trgovinske politike ZDA.

val razpravo o tehnični pomoči in ker je sovjetski delegat Gromiko ponavljal že stare sovjetske trditve, da je pomoč nerazvitim državam samo dozdruževanje novega oblika izkoriščanja nerazvitih držav in imperializma, so predstavniki držav, ki se zanimajo za tehnično pomoč, ostro zavržali trditve sovjetske delegacije.

Samomor funkcionarja OZN

New York, 14. nov. (AFP, UP) Direktor pravnega oddelka OZN Abraham Feiler je napravil večeraj samomor. Skočil je skozi okno z 12. nadstropja.

Dr. Rodolfo Manoz, argentinski delegat, predsednik socialnega sveta OZN

Intervju maršala Tita

z dopisnikoma „New York Timesa“

(Nadaljevanje s 1. strani)

in pošten, saj jih Rusi že tako gospodarsko izkoriščajo in jih bodo tudi v bodoče. Njim je potrebno, da imajo sateliti dobro oborožitev proti Jugoslaviji.

G. Sulzberger: »Ali ste opazili dolocene znake organiziranega antisemitizma pri čiščenju v satelitskih državah?«

Maršal Tito: »Ne bi mogel trditi, če organizirano čistijo in likvidirajo ljudi židovskega porekla, toda dejansko je politična likvidacija zadevala večidel tiste ljudi, ki so žid, tako da je antisemitizem v SZ in mnogih drugih informobirojskih državah. To se stalno nadaljuje in krepi.«

G. Sulzberger: »V jugoslovanskem tisku sem opazil nekaj napadov na predstavnika Vatikana v Jugoslaviji. Ali nameravate spreminiti svoje stališče do Vatikana v pozitivnem ali negativnem smislu, ali nameravate prikrajšati gostoljubnost predstavnika Vatikana, ali pa poslati jugoslovanskega predstavnika v Vatikan?«

Maršal Tito: »Vedno smo želeli vzpostaviti z Vatikanom normalne odnose. Mi smo pokazali dobro voljo tudi s tem, da smo poslali tujega predstavnika in da je njihov predstavnik tukaj. No, pokazalo se je, da se predstavnik Vatikana že dolgo meša v naše notranje zadeve in to zelo grobo, tako da je naš tisk začel pisati o tem. To ne pomeni, da je do tega prišlo zaradi spremembe stališča do Vatikana. Mi smo nezadovoljni z zadržanjem Vatikana do nove Jugoslavije tako na mednarodnem področju kakor znotraj naše države. Samo od Vatikana je odvisno, če bodo naši odnosi bolj ali pozitivnejši. Nočemo se boriti proti Vatikanu zaradi poslabšanja odnosov, marveč hočemo, da bi spoznal, da se ne sme mešati v naše notranje zadeve, ker tega ne dovolimo. Ne moremo preprečiti delovanja Vatikana v tujini proti naši državi, toda lahko preprečimo njegovo delovanje proti našim interesom v Jugoslaviji. Vmešavanja v naše notranje zadeve ne bomo dovolili.«

Maršal Tito: »Ne gre le za to. Menimo, da je treba korigirati tudi pravico veta v Varnostnem svetu, pa tudi v proceduri so stvari, ki jih bilo treba drugače postaviti.«

G. Sulzberger: »Kardelj je v svojem govoru dejal, da mora nova socialistična fronta v Jugoslaviji zbrati vse napredne sile. Ali to pomeni, da bo ta Socialistična zveza delovnega ljudstva Jugoslavije morda v prihodnosti pristopila k drugi internacionalni, ali bo morda Socialistična zveza delovnega ljudstva Jugoslavije stremela, da bo ustvarila kakšno drugo internacionalno in s tem zbrala socialistična in napredna gibanja po svetu?«

Maršal Tito: »To ne pomeni, da bomo ostvarili kakšno drugo internacionalno. Glede sodelovanja Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije na mednarodnem področju je možnost, da postane nekega drugega člana socialistične internacionalne, kolikor bi bilo potrebno in koristno. Nobenih drugih namer nimamo na mednarodnem področju, razen najednejših gibanj na svetu.«

Maršal Tito: »To ne pomeni, da bomo ostvarili kakšno drugo internacionalno. Glede sodelovanja Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije na mednarodnem področju je možnost, da postane nekega drugega člana socialistične internacionalne, kolikor bi bilo potrebno in koristno. Nobenih drugih namer nimamo na mednarodnem področju, razen najednejših gibanj na svetu.«

Maršal Tito: »Bomo videli, kaj bo ukrenil Vatikan s svojim predstavnikom, ki nam povzroča neprijetnost.«

G. Sulzberger: »Ali bi hoteli nekaj povedati o izvolitvi Eisenhowerja za predsednika v ZDA?«

Maršal Tito: »Bom videli, kaj bo ukrenil Vatikan s svojim predstavnikom, ki nam povzroča neprijetnost.«

G. Sulzberger: »Ali imate kakšen konkretne dokaz, razen tega zaključka?«

Maršal Tito: »Točno je, da kaže, da ga mislivo postopoma likvidirajo. Ton na XIX. kongresu VKP(b) je bil tak, naj vse partije podpirajo SZ, oziroma sovjetsko KP, hkrati pa niso omenjali Informburoja.«

G. Sulzberger: »Ali imate kakšen konkretne dokaz, razen tega zaključka?«

Maršal Tito: »Kakšnih konkretnih dokazov nimam. Verjetno bo Informburo še nekaj časa delal, potem pa prenehaj. Ni pa izključeno, da se bo morda pojavil v novi obliki na drugem mestu.«

G. Sulzberger: »Mar oni likvidirajo ne samo organizacije, ali ne kaže, da likvidirajo tudi večino članstva?«

Maršal Tito: »To dajmo že od nekdaj.«

G. Sulzberger: »Ali je možno obnoviti razgovore o tem, da bi z nekaterimi etničnimi prapadeli Italiji, glavni del cone B Jugoslaviji?«

Maršal Tito: »Vedno smo pripravljene razgovarjati se z Italijo o pravilni rešitvi tržaškega ozemlja. Razumljivo je, da je tudi to lahko osnova za razgovore, to je naš gosodanji predlogi v tem pogledu.«

G. Handler: »Dovolite tudi meni, da nekaj vprašam. An veste točno, to je v katerem mesecu bo raorganizacija politične strukture Jugoslavije obravnavana v smislu ustave?«

Maršal Tito: »Mislim, da v začetku januarja.«

G. Handler: »Glede na politično in gospodarsko decentralizacijo, ki ste jo izvršili, bi Vas vprašal, če ste zadovoljni z napredkom, ki sta ga vlada in država napravili v smeri debirokratizacije državnega in partijskega aparata, ne samo v formalnem, ampak tudi v stvarnem smislu?«

Maršal Tito: »Dostoj se je to pokazalo zelo dobro in dovolj smo vlekli napredek. Pokazalo se je, da je bil čas, da decentraliziramo in na ta način onemogočimo birokratizem, ki smo ga začeli čutiti kot zavoro nadaljnjega razvoja. To ne pomeni, da smo lahko sedaj popolnoma zadovoljni in da nam ni treba več paziti, da se birokratizem ne razbohoti spodaj. Vemo, da se lahko pojavlja tudi v najnižjih stopnjah in da preha od zgoraj navzdol. Nedvomno bomo našli na te pojave tudi na najnižjih stopnjah, toda ne bomo jih dovolili. Glavna nevarnost je v centralističnem birokratizmu, ki sodi, da je ljudstvo zaradi njega, ne pa on zaradi ljudstva.«

G. Handler: »Rad bi Vam postavil še eno vprašanje, ki bo moje zadnje, ker kakor veste, končujem bivanje v Jugoslaviji, kjer sem bil dolgo časa. Znano vam je, da raste v zahodnoevropskih državah, narodih in političnih strankah tendenca, da ne bi nadaljevali s sistemom sprejemanja ameriške pomoči, oziroma da se sistem ameriške pomoči zamenja bodisi z razširjeno trgovino bodisi s sistemom pomoči po mednarodnih organizacijah. Kaj mislite o tej težnji?«

Maršal Tito: »Ne vem, zakaj obstaja težnja v zahodnih državah, da bi spremenili sistem dajanja pomoči.«

G. Sulzberger: »Te dežele so dajo, da je potrebno zamenjati sistem ameriške finančne in gospodarske pomoči bodisi s povečano trgovino bodisi s sistemom pomoči po različnih mednarodnih organizacijah.«

Maršal Tito: »Teško mi je odgovoriti na to, toda sodim, da je evropskim državam še potrebna pomoč. Če sodijo, da je potrebno tako pomoč dati v kakih drugih oblikah, kakršna je bila doslej, če se s tem strinjajo, nimam nič proti. Kar se nas tiče, je naš namen, da kar najhitreje pridemo v položaj, ko nam ne bo treba več sprejemati pomoči. Nam je bila pomoč zelo dragocena in za krajšo dobo nam je še potrebna, da bi prebrodili krizo, v katero smo prišli zaradi suše. Nam je vseeno, v kakšni obliki bomo prejeli to pomoč. Težimo, da se čimprej postavimo na lastne noge, da nam ne bo treba več jemati pomoči. Prizadevamo si, da čim več napravimo sami, ker vemo, da ima tudi ameriško ljudstvo mnogo svojih obveznosti in potreb.«

Na koncu sprejema se je gospod Handler zahvalil maršalu Titu za naklonjenost med njegovim štiritirnim bivanjem v Jugoslaviji, kjer je bil dopisnik „New York Timesa“.

Maršal Tito: »Ne morem reči, da jih imamo zares dovolj. Nimamo jih še zadosti. No, tu ne gre le za dovolj solane ljudi s potrebno pravno izobrazbo. Gre za to, da mnogi ljudje pri nas še ne morejo dovolj razumeti demokracije in socialistične države, da se še ne morejo znaniti v zelo zamotanem decentraliziranem sistemu. Tu so nekateri težave in pomanjkljivosti Sicer pa se strinjamo z gospodom Handlerjem, da je decentralizacija zelo komplificiran sistema?«

G. Handler: »Rad bi Vam postavil še eno vprašanje, ki bo moje zadnje, ker kakor veste, končujem bivanje v Jugoslaviji, kjer sem bil dolgo časa. Znano vam je, da raste v zahodnoevropskih državah, narodih in političnih strankah tendenca, da ne bi nadaljevali s sistemom sprejemanja ameriške pomoči, oziroma da se sistem ameriške pomoči zamenja bodisi z razširjeno trgovino bodisi s sistemom pomoči po mednarodnih organizacijah. Kaj mislite o tej težnji?«

Maršal Tito: »Ne vem, zakaj obstaja težnja v zahodnih državah, da bi spremenili sistem dajanja pomoči.«

G. Sulzberger: »Te dežele so dajo, da je potrebno zamenjati sistem ameriške finančne in gospodarske pomoči bodisi s povečano trgovino bodisi s sistemom pomoči po različnih mednarodnih organizacijah.«

Maršal Tito: »Teško mi je odgovoriti na to, toda sodim, da je evropskim državam še potrebna pomoč. Če sodijo, da je potrebno tako pomoč dati v kakih drugih oblikah, kakršna je bila doslej, če se s tem strinjajo, nimam nič proti. Kar se nas tiče, je naš namen, da kar najhitreje pridemo v položaj, ko nam ne bo treba več sprejemati pomoči. Nam je bila pomoč zelo dragocena in za krajšo dobo nam je še potrebna, da bi prebrodili krizo, v katero smo prišli zaradi suše. Nam je vseeno, v kakšni obliki bomo prejeli to pomoč. Težimo, da se čimprej postavimo na lastne noge, da nam ne bo treba več jemati pomoči. Prizadevamo si, da čim več napravimo sami, ker vemo, da ima tudi ameriško ljudstvo mnogo svojih obveznosti in potreb.«

Na koncu sprejema se je gospod Handler zahvalil maršalu Titu za naklonjenost med njegovim štiritirnim bivanjem v Jugoslaviji, kjer je bil dopisnik „New York Timesa“.

Namesto kaznovanja nacističnega zločina — dolga tiskovna pravda

Odgovorni urednik »Slovenskega vestnika« v Celovcu kličan sedmič pred sodišče po tožbi udeležencev zločina, ki so ga že pri šestih obravnavah obremenjevale priče

že skoraj štiri leta teče sodni proces proti odgovornemu uredniku koroskega »Slovenskega vestnika« zaradi nekega članka, ki ga je priredil 30. oktobra 1948. V njem je dopisnik iz pliberske okolice opisal dogodek, ki je s svojo nečloveško krutostjo glooko pretresel tamšnje prebivalstvo. Na Kermelju pri Fitečku je namreč jeseni 1944 nemška policija s pomočjo nekaterih domačinov zverinsko počila partizansko četo, ki jo je vodil neki tuji. Domin. Živim so rezali ude, parali trebuhe in vratove, nazadnje pa so jih po motali v ogenj, da so zgoreli z Apovnikom posestvom vred. Po tem zverinstvu, ki ga je vodil, kot navaja »Vestnik«, neki Metnitz iz Pliberka, so se morili v bahali po Pliberku, kako so krali »bandite.«

je sumil, da podpirajo partizane. Ko se je pri Apovniku vnel boj, so različno slisali njegove vredeti glas, ki je zmerjal partizane z banditi in svinjami. Med tistimi, ki so se znašli nad ranjenimi partizani, pa so spoznali tudi tožitelja. Tudi bivši partizan Bojanović iz Ptuj, ki je bil v Dominovi četi in se je ob napadu srečno prebil iz okoljane hiše, je v glavnem potrdil navedebe »Slovenskega vestnika«.

Uredništvo »Slovenskega vestnika« ni v zadregi za dokaze o krivdi bivšega nacist. V Pliberku in okolici, pa vse do Crne in Prevalj ga ljudje poznajo, saj je med vojni preganjal antifašiste, posebno pa še zavedne

Avstrijski časni proračun

Dunaj, 14. nov. (Tanjug): Avstrijski parlament je sinoči izglasoval po 10 ur trajajoči razpravi časni proračun za prvih pet mesecev prihodnjega leta. Dokončni proračun bo sprejel novi parlament, ko se bo sešel po volitvah februarja 1953. Za predlog časnega proračuna so glasovale stranke vladne koalicije, medtem ko je informburojski levi blok glasoval proti. To predzadnje zasedanje sedanega parlamenta so izrabile vse stranke za predvolilno propagando. — Socialisti poslance dr. Proksch se je odločil zavzel za razširitev javnih investicij, s čimer bi preprečili nadaljnje naraščanje brezposelnosti.

slovenske ljudi. Tudi pri izseljevanju slovenskih družin je imel svoje prste vmes.

Toda Metnitz skuša sedaj »oprati svoje časte in si na vse kriplje prizadeva, da bi kje staknil priče, ki naj bi dokazale njegovo nedolžnost. To pa se mu doslej še ni posrežilo, kajti tiste priče, ki jih je navedel, pokolja pri Apovniku sploh niso videli, niti niso bile takrat kje v bližini tega kraja. (Na ljudi, ki so dejanje opazovali, se seveda ne sklicuje). — Temu organizatorju protipartizanskih pohodov niti v glavo ne pade, da bi utegnil odgovorjati pred sodišče za svoje zločine, sicer si ne bi drznil tožiti uredništva »Slovenskega vestnika«. Seveda, Metnitz se danes zopet čuti trdnega v svojem sedlu, saj ima kot veleposelnik in lastnik tovarne špirta precejšnjo gospodarsko moč, poleg tega pa je tudi član okrajnega vodstva OVP za pliberski okraj in občinski odbornik v Pliberku. Upamo pa, da mu bo celovsko sodišče, ki se sedaj ukvarja s to zadevo, kljub temu kmalu razločno povedalo, kaj misli o njegovih »nedolžnostih, ter ga, namesto urednika »Vestnika«, posodilo na zatožno klop, kamor tudi spada.

S. K.

Obisk grške vojaške delegacije

Beograd, 14. novembra Agencija Tanjug je zvedela iz uradnih virov, da bo prišla 23. t. m. na šestdnevni prijateljski obisk naša armadijska vojaška delegacija devet članov z generalnim polkovnikom Tsalakotom, načelnikom generalnega štaba kopenskih sil grške armade S tem obiskom vrača grška delegacija obisk, ki ga je napravila naša vojaška delegacija grški armadi letos septembra.

WOLFGANG LEONHARD:

Videz in resnica v Sovjetski zvezi

Vse to seveda ni moglo ostati brez vpliva na agrarno reformo in podržavljenje. Po prvih pozitivnih začetkih niso agrarne reforme in podržavljenja izvajali več delovni ljudje, temveč so ju odrezali na birokratski način od zgoraj. Nič več ni šlo za osnove neodvisnega razvoja k socializmu, temveč za popolno uklonitev pred Moskvijo ter za utrditev moskvskega gospodarstva v teh deželah. Socialistični razvoj je postajal nemogoč. V omenjenih deželah naj bi v mnogo krajšem času potekel isti proces, ki se je izvršil v Sovjetski zvezi približno od l. 1920 dalje in ki je privedel do državokapitalističnega izkoriščanja in zatiranja. Čim bolj je napredovalo podržavljenje, tem bolj so bile okrnjene pravice delavcev. Obratne svete so sprva uresnili, potem pa so jih popolnoma odpravili. Pooblastila obratnih direktorjev so nenehno razširjali, gospodarstvo pa čedalje bolj centralizirali. Kakor hitro je bil ta proces dokončan — to je bilo približno v prvi polovici leta 1948 — in so vlade utrdile svojo moč s tajno policijo, pravosodjem in vojsko, je sledila popolna politična in gospodarska podreditve teh dežel Moskvi.

61

be» in nenehni dotok sovjetskih »svetovalec» in »strokovnjakov« so vsakdanji pojav v teh deželah.

Trgovinske pogodbe med satelitskimi deželami in Sovjetsko zvezo so značilne po tem, da so sateliti prisiljeni dobavljati Sovjetski zvezi svoje blago pod ceno, ki velja na svetovnem tržišču. Tako je morala na primer Češkoslovaška (kakor je poročalo glasilo KP Češkoslovaške »Rude pravo«) plačati pšenico iz Sovjetske zveze po 6100 čeških kron za tona. V istem času je veljala tona kanadske pšenice (s prevoznimi stroški vred) 5452 kron. Čeprav je torej bila ruska pšenica za več kot 10% dražja, so to dobavo stavili »kot novo veliko pomoč Sovjetske zveze«, in sicer na način, po katerem bi lahko sklepali, da daje Sovjetska zveza svojo pšenico zastopj.

Kako si Sovjetska zveza zamišlja trgovinske odnose, je razkrila tudi jugoslovanska vlada: L. 1946 je bil sklenjen med »Sojusintorgkinom« in podjetjem »Jugoslavija-fil« dogovor o izposojanju sovjetskih filmov. Sovjetskim filmom so določili cene, ki daleč prekašajo cene filmov iz drugih dežel. Po čl. 9 dogovora je morala Jugoslavija plačati izposojnino takoj, in sicer v dolarjih. V primeru zamude je morala plačati za vsak dan 5-odstotno globo. Nasprotno pa globa ni veljala za Sovjetsko zvezo. Pri vsem tem Jugoslavija ni imela niti pravice, da bi filme sama izbirala. Poleg navadnih filmov je bila prisiljena uvajati tudi propagandne filme. Tak sistem dobave filmov, ki sodi v Jugoslaviji že v davno preteklost, velja danes v vseh satelitskih deželah, vstevši Vzhodno Nemčijo.

61

Trgovinska praksa Sovjetske zveze prekaša vse metode zasebnokapitalistične trgovine. Toda Sovjetska zveza se vmešava tudi neposredno v gospodarstvo satelitskih dežel.

Po ustanovitvi »Sveta za gospodarsko sodelovanje« v Moskvi januarja 1949 je bilo to vmešavanje uradno sankcionirano. V ta Svet so prišle poleg Sovjetske zveze še Češkoslovaška, Poljska, Romunija, Bol-

garija in Albanija. V septembru 1949 so pritegnili tudi Vzhodno Nemčijo.

Naloga tega Sveta je popolno izenačenje gospodarstva vseh imenovanih držav Vzhodne in Južnovzhodne Evrope to njihovo načrtno izkoriščanje po Sovjetski zvezi. Sovjetski gospodarstveniki sodelujejo pri izdelavi vseh gospodarskih načrtov ter držav: zastopniki gospodarstva iz satelitskih držav pa seveda ne sodelujejo pri izdelavi sovjetskih gospodarskih načrtov, čeprav bi po načelu enakopravnosti morali.

Gospodarske načrte satelitskih držav nenehno prilagajajo interesom sovjetskega gospodarstva. Posebno nazoren primer so izpremembe v poljskem in češkoslovaškem gospodarskem načrtu poletj 1950. V Češkoslovaški je izprememba povzročila napovedal predsednik Gottwald na seji centralnega komiteja komunistične partije v februarju 1950: kmalu nato je češkoslovaški minister Dolansky izjavil, da se bo proizvodnja težke industrije v primerjavi s proizvodnjo lahke industrije povečala za 48%. Prvotni načrt je določal razliko 16%. Na podoben način so izpremenili tudi poljske gospodarske načrte.

Vse to nikakor ni bilo izvršeno v skladu s potrebami teh dežel, temveč zgolj v interesu sovjetskega gospodarstva.

»MEŠANE« DELNIŠKE DRUŽBE, »SVETOVALCI«

IN POVELJNIKI

Gospodarsko izkoriščanje satelitskih držav po Sovjetski zvezi izvajajo v velikem slogu zlasti »mešane« delniške družbe. Prve delniške družbe te vrste so nastale na podlagi gospodarskih pogodb Sovjetske zveze z Madžarsko in Romunijo l. 1945. Danes jih imajo v vseh državah sovjetskega vplivnega področja, tudi na Kitajskem. Njihov pomen nenehno narašča. »Mešane« delniške družbe niso prehodni pojav, temveč tipično sredstvo imperialistične zunanje politike ZSSR.

62

garija in Albanija. V septembru 1949 so pritegnili tudi Vzhodno Nemčijo.

Naloga tega Sveta je popolno izenačenje gospodarstva vseh imenovanih držav Vzhodne in Južnovzhodne Evrope to njihovo načrtno izkoriščanje po Sovjetski zvezi. Sovjetski gospodarstveniki sodelujejo pri izdelavi vseh gospodarskih načrtov ter držav: zastopniki gospodarstva iz satelitskih držav pa seveda ne sodelujejo pri izdelavi sovjetskih gospodarskih načrtov, čeprav bi po načelu enakopravnosti morali.

Gospodarske načrte satelitskih držav nenehno prilagajajo interesom sovjetskega gospodarstva. Posebno nazoren primer so izpremembe v poljskem in češkoslovaškem gospodarskem načrtu poletj 1950. V Češkoslovaški je izprememba povzročila napovedal predsednik Gottwald na seji centralnega komiteja komunistične partije v februarju 1950: kmalu nato je češkoslovaški minister Dolansky izjavil, da se bo proizvodnja težke industrije v primerjavi s proizvodnjo lahke industrije povečala za 48%. Prvotni načrt je določal razliko 16%. Na podoben način so izpremenili tudi poljske gospodarske načrte.

„Po dovršeni investicijski graditvi bo Jugoslavija stala popolnoma na lastnih nogah“

Izjava pomočnika direktorja Uprave za vzajemno varnost

Na konferenci za tisk v ameriškem veleposlanstvu v Beogradu, ki so se je dne 12. septembra udeležili domači in tuji novinarji, je pomočnik direktorja Uprave za vzajemno varnost v Evropi Harlan Cleveland med drugim izjavil, da je pomoč, ki so jo tri zahodne velesile nudile Jugoslaviji, dala pozitivne rezultate. Poudaril je, da od vada Jugoslavija 20% svojega narodnega dohodka za obrambo, kar je velik delež v primeru z izdatki, ki jih druge države odvajajo od svojega narodnega dohodka za iste namene. Navzlic tem visokim izdatkom, ki gredo v korist skupnih naporov za ohranitev miru v svetu, se razvijajo v smeri stabilizacije svojega lastnega gospodarskega življenja. »Ni dvoma,« je dejal, »da je letošnja suša v marsičem zadržala tempo razvoja Jugoslavije. Navzlic temu mislim, da napori Jugoslavije vodijo k njeni osamosvojitvi v gospodarskem smislu.« Nadalje je dejal, da jugoslovanska vlada doslej ni predložila zahtev po povečanju tripartitne pomoči za obdobje 1952/53, čeprav je

bila višina te pomoči določena še prej, preden je letošnja suša prizadela jugoslovansko gospodarstvo. Od skupnega ameriškega dela pomoči, ki znaša 78 milijonov dolarjev, je 30 milijonov dolarjev že stavljeno jugoslovanski vladi na razpolago. Pač pa je bilo treba izvršiti revizijo glede nabavk, upoštevanje potrebe, nastale zaradi letošnje suše. Dodal je še, da ob glasovanju o pomoči Evropi v ameriškem kongresu ni bila zmanjšana vsota, določena za Jugoslavijo, čeprav je bila hkrati pomoč mnogim drugim državam precej reducirana. Napori jugoslovanske vlade pa vsaka-rog pričujejo, da se bo prihodnje leto znatno popravila plačilna bilanca Jugoslavije.

Dosedanji svetnik ameriškega veleposlanstva in predsednik Uprave za vzajemno varnost v Evropi Richard Allen je v tej zvezi izjavil, da je v zadnjih dveh letih Jugoslavija zabeležila velik napredek. Sodelovanje z jugoslovanskimi oblastmi, od najvišjih do najnižjih organov, je bilo zelo zadovoljivo. Tripartitna pomoč se iz-

korišča ne bodo prizadele elementarne nesreče, sem trdno prepričan, da se bo Jugoslavija popolnoma postavila na lastne noge in da bo lahko nadaljevala svoj gospodarski razvoj brez tuje pomoči. Jugoslavija ima velika prirodna bogastva, ki se niso popolnoma izkoriščena, in ni dvoma, da bodo bogastva ob nadaljnji industrijski graditvi pripomogla k splošnemu napredku države. G. Allen, ki se je mudil dve leti v Jugoslaviji, sedaj zapuša aktivno službo in se vrača v Kalifornijo.

Rafinerija nafte v Sisku bo kmalu štirikratno predvojno zmogljivost

Kdor se vozi od Zagreba proti Beogradu mimo Siska lahko opazi, da se je na področju pri Sisku v zadnjih mesecih mnogo spremenilo. Okrog nove železarnice je rasla vrsta novih objektov — električna centrala, jelkarna, nove dvorane tovarne

brezvišnih cevi itd. Mnogo pa se je spremenilo tudi v okolici rafinerije nafte, ki je oddaljena od železarne le dober kilometer. Tudi tu so zrasli novi objekti. Vlak ne vozi več po stari progi tik ob rafineriji, marveč po novi progi odmaknjeno od rafinerije skozi nov predor. Tako je rafinerija dobila prostor za razširjenje. Zdaj rušijo nasip stare proge in prostor planirajo, da bodo lahko postavili nove zgradbe in cisterne. Eno izmed največjih cistern, ki bo lahko prevzela tisoč vagonov mineralnega olja, že postavljajo. Sestavne dele za to cisterno so pripravili v zagrebški tovarni »Jedinstvo«. Visoko se že dviga zgradba za reformiranje nafte, v katerih bodo pridobivali lahki visokooktanski letalski bencin. Zgradba je že skoraj dovršena in čakajo le še, da prispje poslednji material iz Nemčije, nakar bodo v kratkem začeli poslednja montažna dela.

V rafineriji so v zadnjem času postavili veliko število črpalk za nafto in njene derivate. To je kompliciran sistem s posebnimi črpalnimi postajami, ki služijo za prenos nafte iz posameznih cistern v proizvodne naprave ter obratno derivate v skladiščne cisterne in distribucijske prostore. Ker potrebuje rafinerija glede na nagli razvoj čedalje več električne energije, gradijo tudi električno centralo, v kateri je montiran že velik kotel, sedaj pa postavljajo prvi turbo agregat, tako da bo centrala lahko začela obratovati prihodnjo spomlad. Zgradili so tudi 26 metrov visok vodni stolp z rezervoarjem za 1600 kubikov. Ta rezervoar so izdelali sami delavci rafinerije in ga postavili v 38 dneh v počastitev VI. kongresa KPJ. Ob reki Kolpi pa so namestili veličanske črpalke za potrebe rafinerije, da bo dovolj vode za

primer požara. Poleg drugega so zgradili veliko zgradbo za laboratorij in za znanstveno strokovno delo strokovnjakov, postavili eno izmed največjih vagonskih tehnic za 120 ton, ki so jo izdelali v tovarni tehnic v Celju, ter dovršili več stanovanjskih zgradb za delavce.

Rafinerija nafte v Sisku bo naša največja rafinerija, ki bo imela s svojimi napravami, zlasti pa z napravami za reformiranje nafte, poseben pomen za vso našo državo. Dobro železno zvezo in lega ob plojni Savi oziroma Kolpi zagotavljajo tej rafineriji lep razvoj. V primeru s predvojnim časom ima rafinerija že zdaj dvojno zmogljivost ter izdeluje vrsto novih proizvodov. Z dovršitvijo naprav, ki jih sedaj grade, pa se bo zmogljivost rafinerije povečala še za 100%, tako da bo imela rafinerija štirikratno predvojno zmogljivost.

Proizvodnja v rudniku rjavega premoga na Senovem je že nekaj zadnjih let skoraj za 50% večja, kot je bila v najboljših predvojnih letih. Lani je bila proizvodnja n. pr. za 98% večja kakor tik pred vojno leta 1933, ko so senovski rudarji nakopali okrog 134.000 ton premoga. Računajo, da bo letošnja proizvodnja premoga v primeru z lanskim letom narasla še za nadaljnjih 3,5%. Avgusta in septembra so senovski rudarji dosegli največje dnevne učinke, od kar obstaja rudnik, katerega začetki segajo v prva leta minulega stoletja. Dnevno so

nakopali 943 ton premoga pri povprečni dnevni storilnosti 5,08 ton na moža!

Proizvodnja v senovskih jamah je nedvomno plod dobre organizacije dela, za kar se enotno bori v organih delavskega upravljanja, v organizacijah pa na delovnih domala vsi rudarji Senovega, ki so že od nekdaj znani po svoji marljivosti in delovnih uspehih, s katerimi so minula leta osvajali celo prehodne zastave vezne vlade. Ko že govorimo o velikih proizvodnih uspehih senovskih rudarjev, naj omenimo še mnenja nekaterih vodilnih tvarišev iz uprave rudnika. K povečanju proizvodnje in dvigu storilnosti je nekoliko pripomogla tudi čedalje večja založenost našega trga z blagom in raznimi izdelki. Omeniti pa je treba tudi to, da rudarjem bolj ugaja delo na akord, kakor po normi, ker so prvega bolj vajeni. Po domače razlaga glavni inženir to stvar takole: Rudarji vse laže razumejo, da premejo za »huntu« nakopanega premoga toliko in toliko dinarjev, kakor pa: toliko in toliko »huntu« premoga je treba nakopati, da dobiš plačano polno dnevno.

Od novih pridobitev, ki se jih na Senovem nadejajo je v kratkem, omenjajo rudarji predvsem elektrifikacijo ozkotične proge, dolge 4,5 km, od separacije do Brestanice (pri Rajhenburgu). Ta dela, ki so jih že začeli, bodo veljala po sedanjih cenitvah okrog 40 milijonov dinarjev, pri čemer je vsi tudi nakup lokomotiv. Progo po glavnem izvornem rovu, pa od tod do separacije so elektrificirali že lani. Te investicije bodo pripomogle k znatnim prihrankom v naslednjih letih. Zanje bodo porabili izključno sredstva iz sklada za prosto razpolaganje, ki jim ostaja po izpolnitvi družbenih obveznosti — akumulacije. Zaradi tega se nameravajo zaenkrat zadovoljiti s minimalno delitvijo dobička. Septembra so v senovskem rudniku delili

dobiček oz. presežne plače za prvo polletje; člani kolektiva so na osnovi proizvodnih uspehov v prvih šestih mesecih dobili znesek, ki ustreza nekako polovničnim mesečnim plačam. Približno prav toliko nameravajo razdeliti še ob koncu leta.

Spričo proizvodnje slabših vrst rjavoga premoga je bila rudniku na Senovem (na osnovi pregleda posebne komisije) nekoliko znižana akumulacija. Kljub temu je še vedno vprašanje, v koliko bo rudniku mogoče olajševati prihodnja leta stanovanjsko krizo v senov in drugih okoliških občinah, kjer stanujejo rudarji. Glede tega trenutno ne vedo pravega izhoda. Presežne plače ne gre zmanjševati, ker so se do njih dokopali predvsem z dobrim delom in gospodarjenjem! Odjemalci senovskega rudnika so poleg bližnje termoelektrarne v glavnem železnaka podjetja. Kakor kaže, bo termoelektrarna v Brestanici potrebovala v bodoče še večje količine premoga slabše vrste zaradi nameravane postavitve novega agregata. To pa ne zmanjšuje potrebe po nadaljnjih raziskovanjih za novimi premogovnimi sloji, ki so vse nujnejša iz leta v leto.

Pa življenje na rudarskem Senovem? Delavnost društva Svobode, ki se je porodilo iz kulturno umetniškega društva »Bohore«, preveva ves kraj. Za pionirsko rudniško godbo menijo, da je celo boljša, kakor godba starih. Morča ni posev tako, toda glavno je, da imajo naraščajo. Delavci so tudi igralci in pevci. Kot režiser je v dramski družini udeležen ing. Burnik. Ljudska univerza ima mesečna predavanja. Da ne bi naštevali vseh neštetih posameznosti, ki so značilne za kulturno-politično življenje na Senovem, omenimo le še to, da imajo tudi dobro založeno knjižnico in glasbeno šolo, v kratkem pa bodo dobili še kino v popolnoma novi zgradbi. J. K.

Zimske kmetijske šole so v novomeškem okraju že začele z rednim delom

Poročali smo že, da so domači kmetje letos večkrat povpraševali, kdaj bodo začele z rednim poukom kmetijske šole, ki jih že dolgo pogrešajo. Okrajni odbor Ljudske osvobodilne vojske in zadruga zveza sta dali občinskimi ljudskimi odbori vso pomoč. Tudi upravni odbori združeno so pomagali pri vseh pripravah. Tako jim je uspelo, da so šole sedaj že začele z rednim poukom v treh krajih, v dveh drugih pa bodo začeli v kratkem.

Najprej so pričeli s poukom

Okrajni odbor Ljudske osvobodilne vojske je izdelal za šole skupno z zadrugo zvezo poster program predavanj. Ker je živoreja v novomeškem okraju najpomembnejša kmetijska panoga, so se odločili, da bodo predavatelji tu vprašanje kar najbolj obdelali. Razen tega bodo predavali še o veterinarstvu, poljedelstvu, travništvu, vrtnarstvu, sadjarstvu, vnogradništvu in kletarstvu. Načrt predavanj obsega tudi splošne predmete, in sicer: zgodovino, gospodarstvo, računstvo, slovenski jezik, zdravstvo in higieno ter vzgojske. Vse te predmete bodo predavali predavatelji fantom, kakor tudi dekletom. Program pa obsega med drugim tudi predmete, ki jih bodo predavali predavatelji samo za dekleta. Ti predmeti so: gospodarstvo, šivanje, ročna dela, kuhanje in nauk o ljudski prehrani. Kmetijske predmete bodo poučevali agronomi, splošne pa v glavnem učitelji in gimnazijski profesorji. Pouk bo trajal 4 mesece. Če snov ne bo predelana v tem času, bodo šole nadaljevale z delom naslednjo zimo.

Gospodarske vesti

V tovarni Impol v Slovenski Bistrici so izdelali trojni predvodnik za daljnovidno Zagreb—Varaždin. Daljnovid bo dolg 85 km. Vsi stebri so že postavljeni in sedaj montirajo žice iz jeklo-aluminija, ki imajo premer 240 mm. Žice so napeljali že od Varaždina do Novoga Marofa in predvidevajo, da bo do konca leta daljnovid popolnoma gotov. Daljnovid bo povezoval električne centrale v Sloveniji s centralami v Hrvaški in bo imel 110.000 voltov. Predvodnik za tako visoko napetost doslej nisimo izdelovali doma. Toda med številnimi izdelki tovarne Impol je sedaj tudi ta izdelek, poleg tega pa so začeli izdelovati tudi žice za električno železnico.

Hydroelektrarna Kamenica bo nov elektroenergetski objekt, ki ga bodo pričeli graditi prihodnje leto na ponikalnici: Dobri in Zagorski Mrežnici, med Dugom Reso in Ogulinom. Pred mestom ponikalnja bodo strugo ponikalnice pregradili s pregrado tako da bo Dobra tekla v Mrežnico. Na tej reki bodo potem pri Kamenici zgradili hidrocentralo, ki bo dajala letno 195.000.000 kilovatnih ur električne energije. Vlada ljudske republike Hrvaške je že odobrila za prva dela 300 milijonov dinarjev. Več manjših hidrocentral, ki bodo imele enakomerno zmogljivost, kakor Kamenica, bodo pozneje zgradili na Mrežnici in tudi na Korani.

Most „Bratstva in enotnosti Draše - Bizeljsko“

Pol stoletja stara želja je naposled uresničena

V nedeljo bo ob Sotli med Drašami in Bizeljskim veliko slavlje. Prebivalci iz bližnjih vasi Hrvaške in okolice Bizeljskega bodo izročili prometu pravkar zgrajeni most »Bratstva in enotnosti Draše — Bizeljsko«. Petdeset metrov dolgi in 3,5 m široki iz hrastovega lesa grajen most — lesa so vgradili 180 kub. metrov — bo omogočil neprimerljivo boljšo zvezo med Hrvaško in Slovenijo v tem predelu ter lažji stik in sodelovanje med prebivalci hrvaških in slovenskih vasi. Most, ki predstavlja vrednost okrog 6 milijonov dinarjev, je

skupno delo frontovcev z obeh strani Sotle, ki so opravili pri gradnji mostu od letošnje spomladi nad 10.000 prostovoljnih ur. Za gradnjo tega mostu sta prispevali značajne denarne zneske tudi gradbeni material vladi LR Slovenije in Hrvaške. Gradnjo tega mostu so imeli v načrtu že v stari Avstriji in tudi v bivši Jugoslaviji ob priliki raznih vojletov. Po dograditvi dober kilometer dolge ceste od Bizeljskega do mostu bo možno vzpostaviti tudi avtobusno zvezo Zagreb—Bizeljsko, ki bo za tamkajšnje prebivalstvo velikega pomena.

J. K.

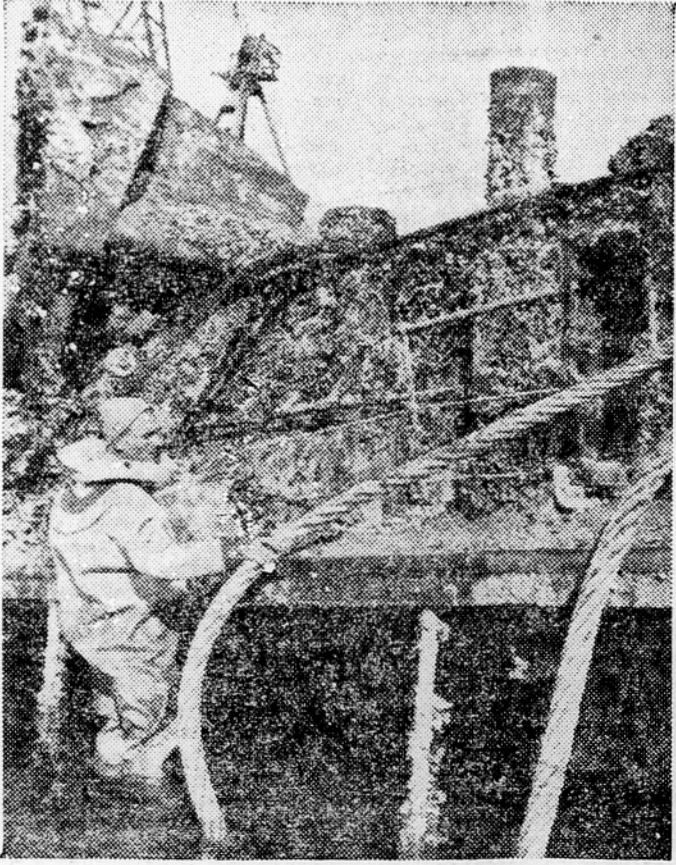
Razstava francoske tehnične knjige v Ljubljani

Od 15. do 30. novembra bo v Ljubljani razstava francoske tehnične knjige. Zanimiva razstava, na kateri bo zbranih okrog tisoč pomembnejših tehničnih publikacij v francoskem jeziku, bo urejena v balkonski dvorani Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Pred prihodom v Ljubljano je bilo gradivo razstavljeno že v Beogradu in Zagrebu. Slovenska otvoritev razstave bo danes ob 18. uri.

Iz morske globine so dvignili veliko potniško ladjo Karadjordje

Ze več kakor 12 let je poteklo, odkar sta veliki potniški ladji »Preston« in »Peter« in »Karadjordje« zasil na minko polje nedaleč od Zlarina pri Sibeniku, kjer sta se potopili. Obe ladji sta pluli druga za drugo počasi in oprežno. Pred Zlarinom sta srečali ladjo »Srbina«. Kapetan te ladje Nesunović je po megafonu opozorjal komandanta obeh potniških ladji, naj ne vozita proti Zlarinu zaradi nevarnosti min, marveč naj obideta otok Zmajanj. Ker je bil hud veter, sta komandanta obeh ladij verjetno preslišala opozorilo, naj vozita okrog Zmajajana. In tako sta počasi nadaljevala pot. Pri svetilniku Tijat sta opazila od daleč majhno sivo ladjo, ki se je izgubila za horizontom. To je bila ladja bivše vojnne mornarice, ki je imela nalogo stražiti in opozarjati druge ladje na nevarnost min. Vendar je posadka te ladje slabo izvrševala svojo nalogo. Bližajočo nevarnost je opazil stari Zlarinec, sedaj 84-letni Felicio Vukov. Takole nam je pred dnevi pripovedoval:

Bilo je okrog tretje ure popoldne. Pred svojo hišo sem cepil drva, ko sem opazil nedaleč od svetilnika Tijat, kako plujeta dva lepi ladji proti minkemu polju in smrt. Ob Zlarinski obali je bil takrat privezan remorker bivše vojnne mornarice, na njem pa je bil samo en mornar, medtem ko so ostali pili vino v gostilni in kavarni. Poklical sem mornarja in ga opozoril na nevarnost. Ta je takoj teknil v gostilno in nato v kavarno. Dobro se spominjam, kako je eden izmed podoficerjev mahnil z roko, kakor da bi hotel reči vrlo važno. Naposled se je posadka remorkerja vendar odločila vrniti se na ladjo in opozoriti obe potniški ladji na nevarnost. Potekale so minute, katastrofa pa se je čedalje bolj približevala. Remorker se še ni odmaknil za več kakor 200 metrov od obale, ko je zrak pretresla eksplozija. Prva potniška ladja »P. Peter« je bila v gostem dimu. Kmalu je sledila druga eksplozija. Po nekaj minutah se je kljun ladje »P. Peter« že zaril v morje, medtem ko se je zadnji del ladje dvig-

Znani potapljaški strokovnjak inž. Karlo Baumann na ladji Karadjordje, ki se dviga iz morske globine

nil iz morja, tako da se je prejel vrten visoko v zraku. Ladja se je hitro potopila. Kmalu je izginila s površja tudi ladja »Karadjordje«. Potopila se je naglo in s kljunom navzgor. Posadki obeh ladij sta se večina rešili z lastnimi člani.

Sledila so težka in mračna leta fašistične okupacije. Mnogi so pozabili na obe lepi potniški ladji, ki sta ležali v morski globini — »Peter« v globini 52 metrov, »Karadjordje« pa celo v globini 56 metrov. Vendar ju je nekdo redno obiskoval. Bil je to stari ribič Felicio Vukov, očividec katastrofe. Kadar koli mu je vreme dopuščalo, je lovil ribe v predelu, kjer sta bili potopljeni ladji. Vedel je, da se ribe radi potikajo okrog potopljenih ladij, zlasti če je okoliški teren peščen, kakor v našem primeru, kajti s travo in školjkami obrasli deli ladje nudijo ribam primerno zatočišče. Legu obeh ladij pod vodo si je dobro zapomnil in jo je vselej ugotavljal po legi posameznih objektov na bližnjih otokih. Vselej se je vračal z 10 do 12 kg dragocenih rib.

Tako so potekala leta in leta, dokler ni znani strokovnjak za dviganje ladij in potapljač inž. Karlo Baumann dobil nalogo, naj ugotovi lego posameznih potopljenih ladij. S šest člani posad-

ke in še enim potapljačem je odrazil proti zlarinskemu zalivu. Ze prej je v Sibeniku zvedel, da ležita ladji »Peter« in »Karadjordje« v globini nad 50 metrov. Z ladjo so se ustavili v Zlarinu in vzeli s seboj staroga Felicia, ki je dobro poznal lego obeh ladij na morskem dnu, kajti na nobenem pomorskem zemljevidu ni bilo označeno, kje ležita ti dve ladji. S pomočjo starega Felicia so kmalu prispeli na pravo mesto. Inž. Karlo Baumann se je prvi spustil v globino 52 m, za njim pa še potapljač Stipe Romano. Pregledala sta poškodbo na »Petru« in poslala poročilo. Vrnivši se v Split je inž. Baumann ugotovitvah podrobno poročal direktorju »Brodospasac«. Legu »Karadjordje« ni mogel več ugotoviti, ker se je že zmrčilo. Po nalogu direktorja se je nato vrnil s svojo ladjo v zlarinski zaliv, da se ugotovi, kje leži »Karadjordje«. Te ladje niso tako hitro našli. Z dolgo vrvo so vleкли po morskem dnu sidro in res se je po daljšem križarjenju sidro zataknilo. Tako so našli tudi drugo ladjo.

Od tedaj je poteklo pet let. Na redni hitri progi Reka—Split—Dubrovnik—Kotor vozi danes naša največja in najlepša potniška ladja »Partizanka«

obnovljena in rekonstruirana prejšnja ladja »P. Petar«. Dviganje »Partizanke« iz globine 52 m je trajalo pet mesecev. Redki so primeri v svetu, da dvigajo ladje iz globine 52 m. Letos je prišlo na vrsto tudi dviganje ladje »Karadjordje«. Tu je bilo treba premagati še večje težave, ne samo zaradi tega, ker je ležala ta ladja v globini 56 m, marveč tudi zaradi tega, ker se je zarila v trdo blato, tako da so morali pod ladjo s črpalkami »Mamute« kopati predore, da so lahko pod ladjo povlekli močne jeklene vrvi. Tako so morali potapljači delati celo v globini 60 m, kar je terjalo skrajni napor ekipe 14 potapljačev na delu z voditeljem del Jerkom Tanfarmor. Pa tudi to težko nalogo so potapljači »Brodospasac« s skrajnimi napori uspešno rešili. V etapah so ladjo dvignili in prepeljali v plitvino. Sedaj leži na globini 12 m, tako da gleda več precejšen del ladje iz vode. Vsi deli ladje so močno poraščeni z morskimi rastlinami in školjkami. Prihodnje dni bodo ladjo popolnoma izvlekli iz morja in odpeljali v splitsko ladjedelnico »Vicko Krstulović« kjer jo bodo popolnoma obnovili, nakar bo obnovljena dobila novo ime »Mornar«.

